

Indicaties	Contra indicaties	Complicaties	Benodigdheden	Vorbereiding
Werkwijze	Aandachtspunten	Observaties	Frequentie	Diversen

“Nieuwe versie gezien geldigheid overschreden. Geen wijziging tov vorige versie.”

1 Toepassing

Staalname materiaal uit de luchtwegen voor bacteriologisch onderzoek.

2 Doelgroep

Alle bevoegde zorgverstrekkers (artsen, verpleegkundigen, laboratoriummedewerkers) van het JYZ. De zorgverstrekkers hebben de verantwoordelijkheid om de inhoud van dit document met zorg en zin voor kwaliteit uit te voeren.

3 Definitie & afkortingen

BPS : broncho-pulmonaire stalen (= sputum, BA en BAL)	BAL : broncho-alveolaire lavage
ETA : endo-tracheaal aspiraats (= BA)	BA : bronchus-aspiraats
NVT : niet van toepassing	VPK : verpleegkundige

4 Indicaties

Vermoeden van respiratoire bacteriële infecties

5 Contra indicaties

NVT

6 Complicaties

NVT

7 Benodigdheden

- Steriel recipiënt: via Economaats

8 Vorbereiding

- Bij voorkeur vangt men een sputumstaal **'s morgens** op na het reinigen van de mond, tanden en tong met kraantjeswater (een kunstgebit wordt bij voorkeur verwijderd).
- Voor het opsporen van M. tuberculosis en Legionella wordt de mond gereinigd met STERIEL WATER (kraantjeswater kan commensale Mycobacterien of Legionella bevatten).
- Het staal wordt (zo mogelijk) steeds afgenomen **vóórleer antibiotica** therapie wordt gestart.

9 Werkwijze

9.1 Afname sputum

- De patiënt probeert een diepe fluim (= uit de lagere luchtwegen) op te hoesten, die snel en rechtstreeks in het steriel recipiënt wordt gespuwd. Eventueel gebeurt de staalname met de hulp van een kinesist.
- Het staal moet **duidelijk zichtbare ettervlokjes** bevatten zonder al te veel speeksel.
- Als er geen ettervlokjes aanwezig zijn is het staal niet geschikt voor cultuur. Dergelijke stalen worden niet naar het labo gebracht, maar verwijderd. Laat de patiënt in dit geval opnieuw proberen.
- Bij vermoeden van tuberculose moet 3 dagen na elkaar een ochtendsputum verzameld worden.
- Steek het correct geïdentificeerd staal in een plastieken zakje met zijsluiting.
- Noteer uw identiteit (badgenummer) en het tijdstip van de staalname op het aanvraagnummer.
- Voeg een correct ingevuld en getekend aanvraagformulier bij in het buidelzakje.
- Zend / Breng zo snel mogelijk naar het labo (uitz. BAL vochten, zie punt 13).

9.2 Alternatieven voor sputum

9.2.1 Afname BA (uit te voeren door verpleegkundige of arts)

- Aspiratie van de bronchopulmonaire secreties via de intubatiesonde. Hier bestaat wel het risico op contaminatie met mondflora.
- De verwerpingscriteria zijn dezelfde als voor sputumstalen: het staal moet duidelijk zichtbare ettervlokjes bevatten zonder al te veel speeksel (let wel: trilhaarepitheel <> mondepitheel !).

9.2.2 Afname BAL (uit te voeren door pneumoloog of intensivist)

- Met behulp van een bronchoscoop wordt +/- 250 ml vocht in de longen gebracht.
- Twee fracties worden geïncubated: de 1^e fractie (bronchiale fractie) bevat ongeveer 50 ml, de 2^e fractie (alveolaire fractie) bevat ongeveer 150-200 ml. Bij voorkeur wordt de 2^e fractie gebruikt voor bacteriologisch onderzoek (is minder gecontamineerd met mondflora).

10 Aandachtspunten

- Noteer duidelijk de aard van het staal (sputum, bronchus aspiraats, (mini) BAL).
- Vermeld problemen bij de staalname, of afwijkingen van de afnamevoorschriften op de aanvraag. Indien de opmerking een invloed kan hebben op het analyseresultaat wordt deze vermeld op het laboprotocol (de labmedewerker vult de opmerking in bij rapportinfo).

11 Observaties

Rapporteer het verloop en observaties in het verpleegdossier.

12 Frequentie

Maximum 1 broncho-pulmonair staal naar het labo brengen voor cultuur (dus indien er reeds een BAL is afgenomen, dient men geen aspiraats of sputum meer aan het labo te bezorgen voor cultuur).

13 Transport naar het laboratorium

- Om overgroei van commensalen en het afsterven van fragiele pathogenen te vermijden wordt het staal zo snel mogelijk (binnen de 30 minuten) naar het lab gebracht (persoonlijk of via de buizenpost).
- **BAL vochten** worden steeds aan het loket afgegeven, dit mag **NIET via de buizenpost**. Andere stalen mogen wel via de buizenpost. Let erop dat de potjes goed afgesloten zijn, en steek ze in een tweede potje. Het aanvraagformulier wordt rond dit tweede potje bevestigd met een elastiek of het staal wordt in een plastic zakje met zip-sluiting verstuurd.
- Indien transport binnen de 30 minuten niet mogelijk is, wordt het staal bewaard in de frigo (max. 2 u bij 2-8°C).

14 Opleiding

- Voor laboratoriummedewerkers: zie opleidingsspecificaties.
- Voor verpleging: zie 1 M opleiding

15 Diversen

15.1 Literatuur

Ref 1 : A guide tot Specimen Management in Clinical Microbiology (2nd edition) J. Michael Miller p107-108

Ref 2 : Leber - Clinical Microbiology Procedures Handbook 2016 hfdst 3.11.2

Ref 3 : le Remic (3th edit) : p31-34

Ref 4 : cumitech 7B : Lower respiratory tract infections